

Etruščani: niso indoevropejci, avtohtoni ali prišli iz vzhoda, mesta so centri življenja, politeizem **Značilnosti:** Nekropole (skeletalna grobišča), **pisava** (grška nerazvozljana) in **vera** (politeizem, ženski bogovi) **Družba:** vodilne so bogate plemiške družine, ženske polnopravne. Etruščanke svetla polt in svetla čupa **Kultura:** gradna cest, vodovodov, mostov, prekopov, obok in kupola **Posebnosti etruščanov:** dirke z wozovi, gladiatorske igre, triumf **Rimska družba:** ostanki iz 1000bc, grič Palatin, nižine slabo naseljene **Organizacija rimske družbe:** familia-gens-kurija-tribus, na čelu je pater familias **Rimska družba:** Patriciji (bogati, svobodni) in Plebejci (revni, nesvobodni, sužnji) **Upor plebejcev:** Zaradi visokih dawkov, prepovedi, naredijo upor, 5-3. stol bc, boj za enakopravnost. **Dosežajo:** poroke med patriciji in plebejci, prvi zakon 12 tablic, en od konzulov je plebejec **Politična ureditev w rimski državi:**

KRALJEVINA/MONARHIJA prvi kralj je romul, kralj je rex in ima sodno, vojaško in svečeniško oblast, rexu pomaga senat, leta 501 se monarhija konča zaradi Tarkwinija ošabnega. **RIMSKA ARISTOKRATSKA REPUBLIKA:** 2 konzula, en diktator, najvišja vojaška in sodna oblast, konzuli delajo za dabe, diktator vlada največ pol leta Senat je aristokratsko telo, notranja in zunanja politika, izdaja zakonov Centurijska skupščina centurija=rimska vojaška enota, sklicevanje vojakov tribunat= skrb za folk, zbor plebejcev woli tribunate **Zakaj so Rimljani/latini uspešni?** Hudi boji z etruščani, so enotno in dobro opremljeno ljudstvo **TAKTIKA RIMLJANOW:** sprejo sosednja ljudstva, da se potem postavijo na stran enih (Divire&impera-deli in wladaj) Rimljani hočejo sredozemlje, ovira je kartagina. **Kartagina/Punija:** trgovska velesila, vladata 2 kralja hkrati, dobri pomorci, hočejo žitnico- sicilijo. Zato rimljani sprejo grke in kartažane in se postavijo na grško stran. Povod za začetek punskih vojn je sicilija. Rimska vojska u tem času slowi po izurjenih kopenskih enotah. **V 1. punski vojni** rimljani osvojijo Sicilijo, kasneje še sardinijo in korziko. **V 2. punski vojni** je kartažanski vojskowodja Hannibal vodil vojni pohod na apeninski polotok. Njegova najbl znana bitka j pri Kannah. Rimljani dajo kartažanom dokončni udarec v bitki pri Zami (202) pod wodstwom Publja Kornelija Scipiana. **Po 2. punski vojni** morajo kartažani pristati na naslednje pogoje: reparacije, izročitev ladjevja in posesti v zahodnem sredozemlju. Po tretji punski vojni rim postane svetowna država ali imperij. Prowinse upravljajo vojaški poweljniki. Začne se romanizacija v provincah. Vloga rimske vojske: osvajanje ozemlja, varovanje meja, red in mir, gradnja cest **KRIZA RIMSKA REPUBLIKE: gospodarska:** dolge vojne, opustela polja, zadolževanje malih kmetow, sužnji so poceni, latifundija je rimska veleosest **Socialna kriza:** propad kmetow, beg u mesto, socialne razlike, nastane mestni proletariat **Državlanske vojne:** Populari (ljudstvo) in Optimati (aristokrati) se borijo, **Suženjski upori:** spartakow upor, 74-71 bc, spartak-močan, velik **1. TRIUMWIRAT** 60 bc: vladavina treh, **Mark Kras** (bogat, vojno dobičkarstwo), **Gaj gnej pompej** (pedr, grd), **Gaj Julij Cezar** (govorec), delitew ozemlja: Kras-Sirija, Cezar-Francija, Galija, Pompej-Španija. Kras umre w nekem boju, cesar in pompej se borita za prestol. Pompej odhiti w rim in senat ga podpre, za njim gre cesar-kocka je padla. In pompej zbeži w egipt, cesar zmaga in dobi pompejevo glawo na pladnju. **CEZARJEVA DIKTATURA:** naziwi: ljudski tribun, dosmrtni diktator, vrhovni svečenik **Republikanci proti oblasti enega:** Brut in Kasij skujeta zaroto in cesar je ubit na marčewske ide čepraw ga vedežewalka swari. **Cezarjeva reforma koledarja,** uvede 29. februar in s tem 365 dni. Julijanski koledar! **2. Triumwirat: Lepid** (cezarjev vojaški poweljnik), **mark antonij** (cezarjev friend, sexa z kleopatro) **Oktawijan** (cezar ga poswoji) Lepid-s afrika, mark antonij-vzhodna afrika, pompej zahodna afrika. Lepid se naweliča biti wojak in gre za svečenika. Oktawijan in Mark antonij se borita. **Oktawijan zmaga,** mark antonij gre h kleopatri in sledi dvojni samomor. **2. republikanska vojna:** republikanci so poraženi in cesarjevi morilci ubiti. **Rimsko cesarstwo-principat 27 bc – 14 ad:** oktawijanovi naziwi-avgust, princeps, caesar Oktawijanove službe: vrhovni senator, vrhovni svečenik **POLITIČNE REFORME:** zmanša senat 900 na 600, **GOSPODARSKE:** poenoti državo, hitra pošta, miljniki, ceste, enotne mere in \$. **DRUŽBENE:** gladiatorske igre, gradii palače mesta... **UPRAWNA REF:** uspešna birokracija **VOJAŠKA:** 400 ladij, 28 legij wojske, osebna straža-pretorijanci. **AVGUSTOWA ZUNANJA POLITIKA:** zaveda se da ima veliko državo in zato ne oswoja. Oswoji le španijo in ilirik. Za meje izbere reke: sever-ren in donava, vzhod-ewfrat. Leta 9 hud poraz z rimljani **PAX ROMANA**-raje trguje kot se wojskuje. **TRGOVINA:** izwoz je manjši od izwoza, 2 poti **dišavna** (po morju z indijo) in **svilena** (po morju s kitajsko)